

Η Οικονομική Απόδειξη στο Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού: Αγωγές Αποζημίωσης

ΜΑΡΙΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

SENIOR LECTURER, QUEEN MARY UNIVERSITY OF LONDON - ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ, ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

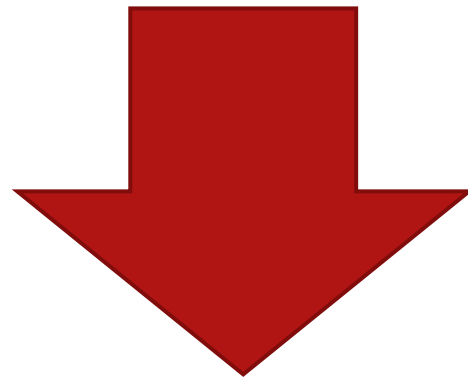
Οι απόψεις που θα διατυπωθούν είναι αυστηρά προσωπικές και δεν δεσμεύουν την Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Διάγραμμα

- ▶ Δημόσια και Ιδιωτική Εφαρμογή Δικαίου του Ανταγωνισμού
- ▶ Ζητήματα οικονομικής απόδειξης/ τεκμηρίωσης
- ▶ Αγωγές αποζημίωσης
- ▶ Δικαίωμα πλήρους αποζημίωσης
- ▶ Ειδικότερο θέμα: Συλλογικές αγωγές

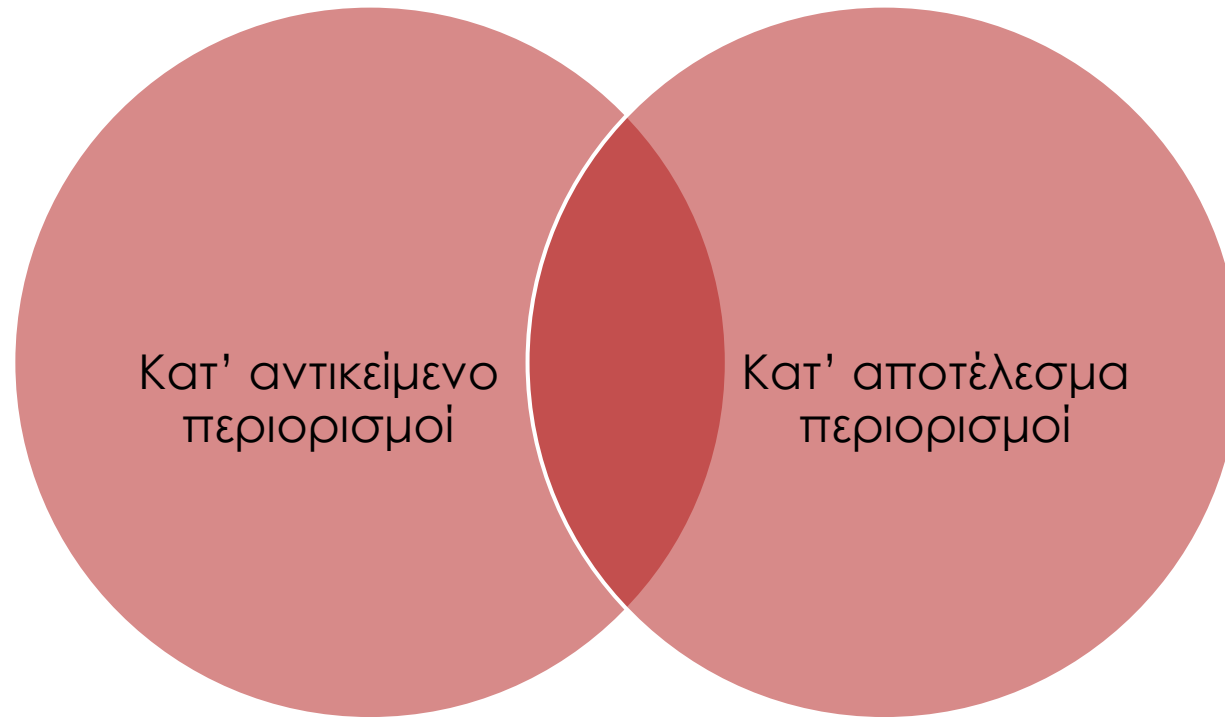
Δημόσια και Ιδιωτική Εφαρμογή Δικαίου του Ανταγωνισμού: Σκοποί

Δημόσια Εφαρμογή	Ιδιωτική Εφαρμογή
Αποτρεπτικός χαρακτήρας	Αποζημιωτικός χαρακτήρας
Αποζημιωτικός χαρακτήρας;	Αποτρεπτικός χαρακτήρας;

Αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού

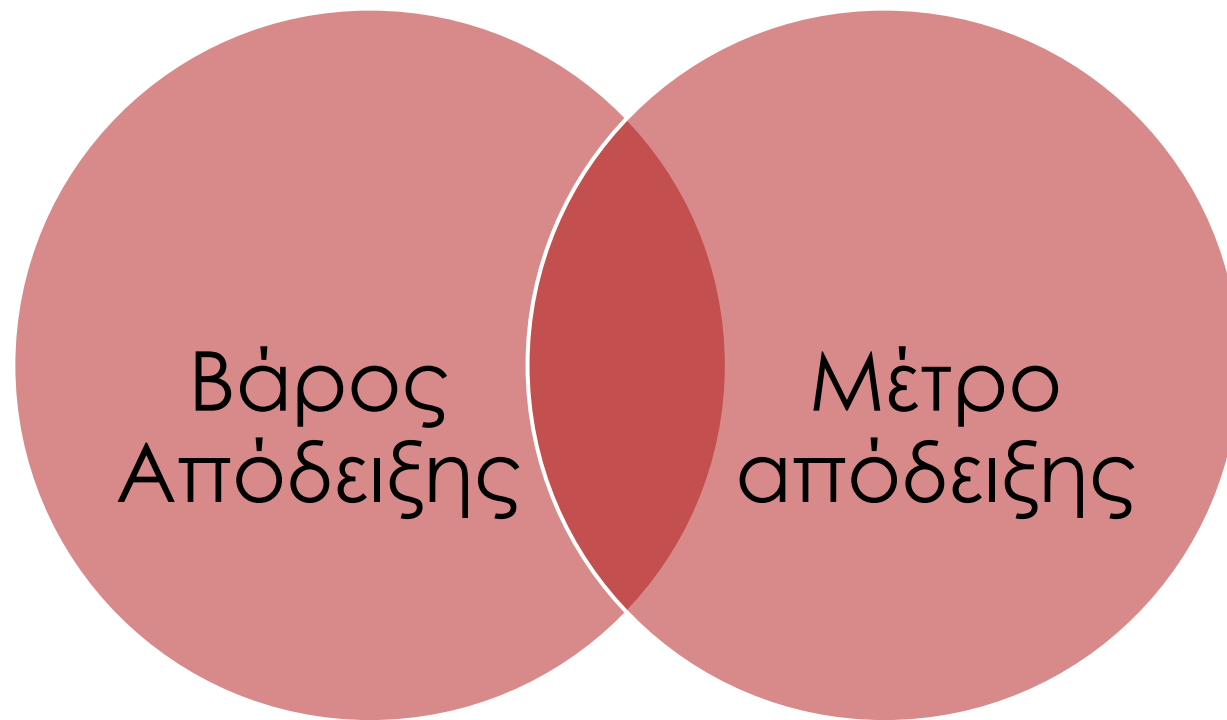
Ζητήματα οικονομικής απόδειξης/ τεκμηρίωσης: παράβαση

1. Πολιτική ανταγωνισμού
2. Σφάλματα τύπου I/II
3. Αξιολόγηση αποδεικτικών στοιχείων

Ζητήματα οικονομικής απόδειξης/ τεκμηρίωσης

6

Copyrighted Material

Edited by Barry Rodger,
Miguel Sousa Ferro,
& Francisco Marcos

Αγωγές
αποζημίωσης

THE EU ANTITRUST DAMAGES DIRECTIVE

transposition in
the member states

OXFORD

Αγωγές αποζημίωσης

- ▶ Στην πράξη...
 - ▶ Χαμηλός αριθμός αγωγών αποζημίωσης
 - ▶ Αυτοτελείς αγωγές ("stand alone")
- ▶ Ζητήματα απόδειξης
 - ▶ Αυτοτελείς αγωγές ("stand alone") – Παρεπόμενες αγωγές ("follow-on")
 - ▶ Παράβαση (~914 ΑΚ)
 - ▶ Ζημία
 - ▶ Αιτιώδης συνάφεια

Αγωγές αποζημίωσης

- ▶ Οδηγία 2014/104

Άρθρο 1 - Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής (~ Άρθρο 1 και 3 Ν 4529/2018)

1. Η παρούσα οδηγία θεσπίζει ορισμένους αναγκαίους κανόνες για να διασφαλίζεται ότι **οιοσδήποτε υπέστη ζημία λόγω παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού** από επιχείρηση ή από ένωση επιχειρήσεων μπορεί να ασκήσει αποτελεσματικά **το δικαίωμα για αξίωση πλήρους αποζημίωσης** για την εν λόγω ζημία από την επιχείρηση ή την ένωση επιχειρήσεων. [...]

2. Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κανόνες για τον συντονισμό μεταξύ της επιβολής των κανόνων ανταγωνισμού από τις αρχές ανταγωνισμού και της επιβολής των κανόνων αυτών σε αγωγές αποζημίωσης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

- ▶ Νόμος 4529/2018

Αγωγές αποζημίωσης: Νόμος 4529/2018

- ▶ Άρθρο 3: Δικαίωμα πλήρους αποζημίωσης (άρθρο 3 της Οδηγίας)
- ▶ Άρθρο 4: Απόδειξη (άρθρο 5 της Οδηγίας)
- ▶ Άρθρο 5: Κυρώσεις (για μη προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων) (άρθρο 8 της Οδηγίας)
- ▶ Άρθρο 6: Αποδεικτικά στοιχεία σε φάκελο αρχής ανταγωνισμού (άρθρο 6 της Οδηγίας)
- ▶ Άρθρο 7: Περιορισμοί στη χρήση αποδεικτικών στοιχείων στο φάκελο αρχής ανταγωνισμού (άρθρο 7 της Οδηγίας)
- ▶ Άρθρο 8: Παραγραφή (άρθρα 10, 11 παρ. 4 της Οδηγίας)
- ▶ Άρθρο 9: Ισχύς των εθνικών αποφάσεων και των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των ενωσιακών δικαστηρίων (άρθρο 9 της Οδηγίας)

Αγωγές αποζημίωσης: Νόμος 4529/2018

- ▶ Άρθρο 10: Ευθύνη εις ολόκληρον (άρθρο 11 της Οδηγίας)
- ▶ Άρθρο 11: Μετακύλιση της επιπλέον επιβάρυνσης (άρθρα 12, 13 και 14 της Οδηγίας)
- ▶ Άρθρο 12: Αγωγές αποζημίωσης από ενάγοντες που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές βαθμίδες διανομής (άρθρο 15 της Οδηγίας)
- ▶ Άρθρο 13 [Σύσταση ειδικού τμήματος για εκδίκαση υποθέσεων]
- ▶ Άρθρο 14: Ύψος ζημίας (άρθρο 17 της Οδηγίας)
- ▶ Άρθρο 15: Συναινετική επίλυση διαφορών (άρθρα 18 και 19 της Οδηγίας)

Δικαίωμα αξίωσης πλήρους αποζημίωσης

Δικαιούχος;

Πλήρης
αποζημίωση;

1. Θετική ζημία
2. Διαφυγόντα κέρδη
3. Τόκοι

Πλήρης αποζημίωση

Άρθρο 14: Ύψος ζημίας

1. Το δικαστήριο έχει την εξουσία να εκτιμήσει το ύψος της ζημίας, αρκούμενο σε **πιθανολόγηση**, εφόσον είναι **πρακτικά αδύνατο ή υπερβολικά δυσχερές να προσδιορισθεί επακριβώς το ύψος της προκληθείσας ζημίας** από τον ενάγοντα σύμφωνα με τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία.
2. Για το σκοπό αυτόν λαμβάνει υπόψη ιδίως το είδος και την έκταση της παράβασης και τη δέουσα επιμέλεια που επέδειξε ο ενάγων στη συγκέντρωση και αξιοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με τον παρόντα.
3. **Τεκμαίρεται** μαχητά ότι οι παραβάσεις από οριζόντιες συμπράξεις (καρτέλ) προκαλούν ζημία.
4. Το δικαστήριο μπορεί να ζητά από την εθνική αρχή ανταγωνισμού να διατυπώσει τη γνώμη της για ζητήματα που άπτονται της εφαρμογής του παρόντος εφόσον τούτη το κρίνει σκόπιμο.

Δικαιούχος: ενεργητική νομιμοποίηση

▶ «Οιοσδήποτε υπέστη ζημία»

- ▶ Φυσικό πρόσωπο
- ▶ Νομικό πρόσωπο
- ▶ Άμεσοι αγοραστές
- ▶ Έμμεσοι αγοραστές
- ▶ Ανταγωνιστές
- ▶ Πελάτες
- ▶ Τελικοί καταναλωτές

Δικαιούχος

Άρθρο 11: Μετακύλιση της επιπλέον επιβάρυνσης (άρθρα 12, 13 και 14 της Οδηγίας)

1. Δικαίωμα αποζημίωσης έχει κάθε πρόσωπο που ζημιώθηκε, ανεξάρτητα από το αν είναι **άμεσος ή έμμεσος αγοραστής** από τον παραβάτη.

[...]

3. Για τη διαπίστωση του ύψους της επιπλέον επιβάρυνσης το δικαστήριο αρκείται σε **πιθανολόγηση**.

4. **Υπέρ του έμμεσου αγοραστή τεκμαίρεται** ότι του έχει επιβληθεί η επιπλέον επιβάρυνση εφόσον αυτός αποδεικνύει ότι:

α. ο εναγόμενος τέλεσε παράβαση των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011 ή και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ,

β. η ανωτέρω παράβαση είχε ως αποτέλεσμα την επιπλέον επιβάρυνση του άμεσου αγοραστή,

γ. ο έμμεσος αγοραστής αγόρασε τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που έχουν αποτελέσει το αντικείμενο της εν λόγω παράβασης ή αγόρασε αγαθά ή υπηρεσίες που είτε προήλθαν από τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αποτέλεσαν αντικείμενο της παράβασης είτε περιείχαν τα εν λόγω αγαθά ή υπηρεσίες.

5. Το τεκμήριο της παραγράφου 4 είναι μαχητό. Για την απόδειξη των πραγματικών γεγονότων που ανατρέπουν το τεκμήριο το δικαστήριο σχηματίζει πλήρη δικανική πεποίθηση.

Συλλογικές αγωγές

- ▶ Αγωγές ανταγωνιστών ν. αγωγές καταναλωτών
- ▶ Αγωγές καταναλωτών
 - ▶ Αξιώσεις Χαμηλής Αξίας
 - ▶ Συνολικά Υψηλή Προκληθείσα Ζημία
- ▶ Νομοθετικές Αλλαγές σε Κράτη Μέλη (βλ Ηνωμένο Βασίλειο, Πορτογαλία)
- ▶ Πρόταση Οδηγίας Συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και με την κατάργηση της Οδηγίας 2009/22/ΕΚ (11.4.2018) COM(2018) 184 final
- ▶ Ζητήματα υπολογισμού και διανομής της αποζημίωσης
- Αλλαγή Νομικού Πλαισίου;

Συλλογικές Αγωγές: Νομικό πλαίσιο

- ▶ Εκπροσώπηση από Ενώσεις Καταναλωτών
 - ▶ Άρθρο 10(15) Ν 2251/1994
 - ▶ Άρθρο 10(16) Ν 2251/1994
 - ▶ Άρθρο 10 (22) Ν 2251/1994
- ▶ Έλλειψη μηχανισμών opt-out

Εξελίξεις στο Ηνωμένο Βασίλειο

- ▶ Consumer Rights Act 2015
 - ▶ Ρόλος του Competition Appeal Tribunal (CAT)
 - ▶ Collective Proceedings Order (CPO) – Αίτημα Συλλογικής Διαδικασίας
 - ▶ “Opt-out” συλλογικές αγωγές
- ▶ *Gibson v Pride Mobility Scooters*
- ▶ *Merricks v Mastercard*

Merricks v 'Mastercard': CAT

- ▶ “Αίτηση για συλλογική διαδικασία” (CPO) ενώπιον του CAT δυνάμει του άρθρου 47B του νόμου περί ανταγωνισμού του 1998 (Competition Act 1998) για να επιτρέψει τη συνέχισή της ως συλλογική αγωγή
- ▶ Η συλλογική αγωγή ασκείται για λογαριασμό 46,2 εκατομμυρίων καταναλωτών
- ▶ Περιλαμβάνει άτομα που μεταξύ 22 Μαΐου 1992 και 21 Ιουνίου 2008 αγόρασαν εμπορεύματα ή/και υπηρεσίες από τις επιχειρήσεις που πωλούν στο Ηνωμένο Βασίλειο και δέχονται κάρτες MasterCard
- ▶ Αποζημίωση μεγαλύτερη από 14 δισεκατομμύρια λίρες

Merricks v 'Mastercard': CAT

- ▶ Αίτημα συνολικής αποζημίωσης εφόσον η ατομική εκτίμηση των ζημιών που υπέστη κάθε μέλος της τάξης θα ήταν ανέφικτη, τόσο λόγω του ποσού της απαίτησης όσο και του εκτιμώμενου αριθμού των μελών.
- ▶ Διανομή συνολικής αποζημίωσης σε όλα τα μέλη της τάξης ισομερώς με βάση το χρόνο που επηρεάστηκαν από την παράβαση.

**Walter Hugh Merricks CBE v MasterCard
Incorporated and others
[2017] CAT 16**

Merricks v 'Mastercard': CAT

- ▶ Προτεινόμενη μεθοδολογία
- 1. Ποσοτικοποίηση του συνολικού όγκου και της αξίας όλων των σχετικών συναλλαγών MasterCard που έγιναν αποδεκτές από επιχειρήσεις που πωλούν στο Ηνωμένο Βασίλειο κατά τη διάρκεια της περιόδου παράβασης («όγκος εμπορίου»)
- 2. Ποσοτικοποίηση του βαθμού στον οποίο ο Όγκος Εμπορίου υπόκειται στην υπερχρέωση (“overcharge”) όσον αφορά τις πολυμερείς διατραπεζικές προμήθειες της MasterCard ή τις πολυμερείς διατραπεζικές προμήθειες του ΕΟΧ και
- 3. Ποσοτικοποίηση του ποσοστού της υπερχρέωσης, για το οποίο υπήρξε μετακύλιση

Merricks v 'Mastercard': CAT

- ▶ Το CAT απέρριψε την αίτηση πιστοποίησης για δύο λόγους
 1. Ο κ. Merricks δεν απέδειξε ότι θα μπορούσε ευλόγως να υπολογίσει τις ζημίες συνολικά για το σύνολο των μελών της τάξης (class members) με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, ιδίως όσον αφορά το επίπεδο μετακύλισης
 2. Δεύτερον, ο αξιόπιστος υπολογισμός της προτεινόμενης μεθόδου διανομής δεν αντιπροσωπεύει κατάλληλη αποζημίωση, καθώς κάθε μέλος της τάξης θα λάμβανε το ίδιο ποσό για κάθε έτος

Merricks: Απόφαση Εφετείου

«Το CAT είχε υπερβολικές απαιτήσεις από τον εκπρόσωπο στο στάδιο της πιστοποίησης (παρα 47) [...]»

Merricks: Απόφαση Εφετείου

- ▶ Το Εφετείο επέκρινε το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο γιατί:
 1. Προέβη σε πολύ αυστηρή ανάλυση στο στάδιο της πιστοποίησης της συλλογικής αγωγής
 2. Υπήρχαν τα απαραίτητα δεδομένα καθώς και η μεθολογία για την ποσοτικοποίηση της ζημίας και στο στάδιο της πιστοποίησης χρειάζεται μόνο πιθανολόγηση ευδοκίμησης της αγωγής

«Η δικαίωση των δικαιωμάτων των μεμονωμένων αιτούντων επιτυγχάνεται με τη συνολική αποζημίωση»[61]

Συνοψίζοντας...

Ρόλος ιδιωτικής εφαρμογής του δικαίου του ανταγωνισμού

Δικαίωμα αποζημίωσης για ποιους;

Ανατρέποντας τις αποδεικτικές δυσχέρειες

Ερμηνεία οικονομικών στοιχείων και στάδια της διαδικασίας

